

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного,
адміністративного та трудового права

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 04 – Методологія правового дослідження
(код і назва навчальної дисципліни)

Освітня програма Право
(назва освітньої програми)

Спеціальність 081 – Право
(код і найменування спеціальності)

Галузь знань 08 – Право
(код і найменування галузі знань)

Ступень вищої освіти доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
«Конституційного, адміністративного
та трудового права»

Протокол № 2 від 29 серпня 2022 р.

м. Запоріжжя – 2022

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методологія правового дослідження Обов'язкова
Рівень вищої	<i>Третій (освітньо-науковий)</i>
 Викладач	Бостан Сергій Костянтинович Посада: <u>професор кафедри конституційного, адміністративного та трудового права</u> Науковий ступень, вчене звання: <u>доктор юридичних наук, професор</u>
Контактна інформація викладача	Телефон кафедри: +380(61) 769-86-09 Телефон викладача: +380(97) 360-23-41 E-mail викладача: s_bostan@ukr.net Аудиторія кафедри: 390 А
Обсяг дисципліни	Кількість годин – 90; Кредитів – 3 Розподіл годин: а) денна форма навчання: <i>лекції – 14; семінари – 14; самотійна робота – 32; індивідуальна робота – 30;</i> б) заочна форма навчання: <i>лекції – 6; семінари – 2; самотійна робота – 42; індивідуальна робота – 40;</i> Вид контролю: <i>екзамен</i>
Консультації	Консультативна допомога здобувачу вищої освіти надається залежно від умов в таких формах: – особиста зустріч викладача і студента на кафедрі за семестровим графіком консультацій; – якщо не має такої можливості, то відеоконференція на платформі Zoom (особиста або колективна) кожний четвер з 12.00 до 13.00. Ідентифікатор конференції: 827 998 9869; Код доступу: 3gPBxN – листування за допомогою електронної пошти s_bostan@ukr.net (у форматі 24/7 робочі дні); – відеозустріч, аудіоспілкування або повідомлення у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача).

2. Пререквізіти і постреквізіти навчальної дисципліни

Базовою для вивчення «Методології правового дослідження» є навчальна дисципліна «Основи методології та методики правових досліджень», яка викладається у магістрантів. Серед інших дисциплін, котрі також сприяють засвоєнню зазначеної дисципліни є такі фундаментальні дисципліни як «теорія права» та «історія права», а також «філософія», котра розкриває основні характеристики гносеології (теорії пізнання), формальної логіки та діалектики, що сприяють формуванню таких компетентностей, як здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу та синтезу отриманих знань. Обов'язковими знання, одержанні при вивченні «Методології правового дослідження» є для здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії. Ця ж дисципліна, після здобуття зазначеного наукового ступеню, може сприяти вдосконаленню методологічного арсеналу науковця або науково-педагогічного працівника при дослідженні актуальних правових проблем або ж при здобутті наукового ступеню доктора наук.

3. Характеристика навчальної дисципліни

Підготовка фахівців освітнього ступеню «доктор філософії», що здійснюється на третьому, освітньо-науковому, рівні вищої освіти, орієнтована, в першу чергу, на досягнення такого вищого рівня професійних знань, навичок та вмінь, який характеризується евристичністю, гнучкістю та плюралістичністю мислення, вмінням вирішувати нові, «нестандартні» професійні завдання. Досягнення цього ступеня професійної підготовки юристів можливе за умов введення в навчальний процес таких навчальних дисциплін, які формують у здобувачів засади наукового осмислення правової дійсності, вмінь та навичок здійснення правових наукових досліджень. Серед таких навчальних дисциплін особливе місце посідає «Методологія правового дослідження» і це не випадково, адже, ст. 5 нового Закону України «Про вищу освіту» визначає одним з головних завдань цього рівня підготовки «оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення ...»

Згідно з вимогами освітньої програми аспіранти повинні у результаті вивчення навчальної дисципліни отримати такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність – здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК1).
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК2).
- здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК3).
- здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері права на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (ЗК5).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права або пов'язаних з правом міждисциплінарних наукових напрямках (СК1).
- здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень (СК2).
- здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати найбільш ефективний дослідницький інструментарій (СК3).
- здатність виокремлювати, систематизувати та аналізувати актуальні проблеми, пов'язані з творенням, реалізацією та застосуванням права, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах (СК5).
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності (СК6).
- здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій та професійній діяльності (СК9).

Програмні результати навчання

- мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень (РН1).
- вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях (РН2).
- формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів (РН4).
- планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та суміжних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики (РН5).
- розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці (РН6).
- застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, збереження й аналізу даних та інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи (РН7).

– готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження (PH10).

– застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності (PH11).

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Методологія правового дослідження» є формування цілісного уявлення про методологію правового дослідження та набуття аспірантами відповідних навичок і вмінь використання методологічного інструментарію юриспруденції при дослідженні державно-правових явищ.

5. Завдання вивчення дисципліни

Основними *завданнями* навчальної дисципліни «Методологія правового дослідження» є:

- визначення місця і ролі методології в системі наукового пізнання;
- розкриття змісту поняття «методологія правового дослідження» та визначити її структуру ;
- засвоєння загальних принципів та методів юридичної науки;
- набуття вмінь та навичок застосування одержаних знань в процесі пізнання державно-правових явищ у власних дослідженнях сфері права та у педагогічній практиці

6. Зміст навчальної дисципліни

«Методологія правового дослідження» є міждисциплінарною дисципліною, природа якої зумовлює її структурно-логічні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами, предметом яких є відповідне правове або інше соціогуманітарне явище (філософія, загальна теорія держави та права, історія держави та права, наука конституційного, адміністративного права тощо), оскільки кожна з цих дисциплін має філософсько-теоретичні засади та методологічну складову. Зміст навчальної дисципліни «методологія правового дослідження» спрямований на ознайомлення аспірантів із особливостями навчального курсу, його основними проблемами. Засвоєння матеріалу курсу передбачається насамперед у процесі аудиторних занять, серед яких особливе місце займають лекційні заняття. Вони націлені на концептуальне ознайомлення студентів зі змістом та основними стадіями наукового пізнання; структурними та змістовними властивостями сучасної методології взагалі та методології правового дослідження зокрема; філософськими засадами методології, її основним інструментарієм – систему універсальних, загальнонаукових, спеціальних юридичних і запозичених з інших наук методів пізнання державно-правових явищ; методологічними засадами таких фундаментальних юридичних наук як теорія держави і права та історія держави і права; конституційного, адміністративного, цивільного і кримінального права та суміжних з ними наукових дисциплін. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS. Вона складається з двох змістовних модулів: 1. Загальнотеоретичні засади методології правового дослідження; 2. Інструментальні засади методології правового дослідження.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Тема 1. Наукове пізнання та його особливості	лекція	2
2.	Тема 2. Методологія як багаторівнева система наукового пізнання	лекція	2
3.	Тема 2. Методологія як багаторівнева система наукового пізнання	семінар	2
4.	Тема 3. Методологія правознавства як галузь наукових знань та методологія правового дослідження як навчальна дисципліна	лекція	2
5.	Тема 3. Методологія правознавства як галузь наукових знань та методологія правового дослідження як навчальна дисципліна	семінар	2
6.	Тема 4. Філософські засади методології правового дослідження	лекція	2
7.	Тема 4. Філософські засади методології правового дослідження	семінар	2
8.	Тема 4. Філософські засади методології правового дослідження	лекція	2
9.	Тема 4. Філософські засади методології правового дослідження	семінар	2
10.	Тема 5. Загальнонаукові засади методології правового дослідження	лекція	2
11.	Тема 5. Загальнонаукові засади методології правового дослідження	семінар	2
12.	Тема 6. Спеціально-наукові засади методології правового дослідження	лекція	2
13.	Тема 6. Спеціально-наукові засади методології правового дослідження	семінар	2
14.	Тема 6. Спеціально-наукові засади методології правового дослідження	семінар	2

8. Самостійна робота

Основним засобом оволодіння навчальним матеріалом в позааудиторний час є самостійна робота. Завершуючи задачі інших видів аудиторного навчання, самостійна робота допомагає аспірантам розвивати індивідуальні творчі здібності, активізувати розумову діяльність, формувати потреби безперервного самостійного поповнення знань, зміцнити систему сформованих під час навчання професійних якостей. Тому не випадково, що з

кожним роком навчальний час, відведений для самостійної роботи збільшується в загальному обсязі годин, який відводиться для оволодіння тих чи інших навчальних дисциплін. Це характерно насамперед для аспірантів, адже вони є тими самими здобувачами, які, маючи за плечима солідний багаж такої роботи, найбільш гостро відчують потребу самостійно поновлювати свої знання, доповнювати одержану на лекціях та практичних заняттях інформацію. З метою самостійного вивчення опрацювання частини програмного матеріалу з курсу «Методологія правового дослідження», поглиблення знань та вдосконалення умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних та семінарських занять аспіранти мають виконувати самостійно такі індивідуальні завдання як визначення філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових засад свого дослідження, а на завершення підготувати теоретико-методологічний підрозділ дисертаційної роботи. Контроль основних етапів його виконання проводиться під час семінарських занять та рубіжного контролю. Конкретний зміст завдань та критерії їх оцінювання містяться в завданнях для самостійної роботи.

9. Форми та методи контролю

Формами контролю, що використовується при *перевірці, оцінюванні* результатів навчання є *поточний, рубіжний* (модульний) та *підсумковий* контроль. *Поточний контроль* знань, вмінь та навичок пов'язаний з усіма видами навчальної роботи і спонукає аспірантів готуватись до занять систематично і планомірно, накопичуючи тим самим максимально можливу суму балів за встановлений період навчання (модуль, семестр тощо). *Рубіжний (модульний)* контроль знань, вмінь та навичок є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей аспірантів. *Підсумковий контроль* являє формою перевірки студентів щодо оцінки набутих ними тих компетентностей, що передбачені освітньою програмою.

З основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь (*індивідуальна, фронтальна і групова*) використовуються *індивідуальна* та *групова*. Для реалізації цих форм перевірки, залежно від форми контролю, використовують такі методи, як *усне опитування* (виконання завдань для виступу на семінарському занятті), *письмовий контроль* (перевірка виконаних групою модульних контрольних робіт), *презентаційний контроль* (перевірка підготовлених презентаційних та відеоматеріалів), *тестовий контроль* (перевірка тестів) письмово або ж за допомогою комп'ютерних технологій.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного підсумкового оцінювання навчання студента є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом засвоєння навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних показників, котрі у формалізованому вигляді знаходять відображення в певній числовій шкалі. Таких порогових рівнів, за кількістю модулів, два:

1. Підсумкова оцінка з першого модулю (O_{M1}), яка складається з поточної оцінки за 4 семінарських заняття ($O_{C3} = 4 \times 10 = 40$ балів), виконання завдань з самостійної роботи ($O_{CP} = 4 \times 5 = 20$ балів) та модульну контрольну роботу ($O_{MKP1} = 40$ балів), тобто $O_{M1} = O_{C3} + O_{CP} + O_{MKP1} = 40 + 20 + 40 = 100$.

2. Підсумкова оцінка з другого модулю (O_{M2}), яка складається з поточної оцінки за 3 семінарських заняття ($O_{C3} = 3 \times 10 = 30$ балів), виконання завдань з самостійної роботи ($O_{CP} = 3 \times 5 = 15$ балів), модульну контрольну роботу ($O_{MKP2} = 25$ балів) та методологічний розділ дисертаційного дослідження ($M_{PDD} = 30$), тобто $O_{M2} = O_{C3} + O_{CP} + O_{MKP2} + M_{PDD} = 30 + 15 + 25 + 30 = 100$.

3. Загальна підсумкова оцінка за семестр визначається за формулою: $O_{\text{заг. підс}} = O_{M1} + O_{M2} + O_E/3$

Поточна аудиторна та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2		100	$\frac{100+100+100}{3}=100$
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
100				100			

Одержані аспірантом бали визначають оцінку успішності та якості його навчання та фіксуються у відповідних документах згідно нижченаведеної перехідної таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Пояснення	Оцінка для екзамену
90-100	позитивні оцінки	90-100
85-89		85-89
75-84		75-84
70-74		70-74
60-69		60-69
35-59	незадовільні оцінки	35-59
1-34		1-34

11. Рекомендовані інформаційні джерела

- Білецький Б.Ф., Доброжанський О.В. Основи наукових досліджень: категорії, поняття, терміни, нормативні документи : навч. посіб.-довід. Чернівці: Технодрук, 2010. 380 с.
- Бобилев В.П., Іванов І.І., Пройдак Ю.С. Методологія та організація наукових досліджень : підручник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. 643 с.
- Бостан С. К. Методологія сучасного правознавства : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр права». Запоріжжя : ТОВ «КСК-Альянс», 2018. 152 с
- Бостан С.К. Методологія правового дослідження: поняття, структура, філософсько-світоглядні основи. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право»*. 2021. № 1(2). С. 16–28.
- Бостан С.К. Методологія правового дослідження: поняття, структура, філософсько-світоглядні засади. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право»*. 2021. № 2(3). С. 115–130.
- Гусарєв С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : Навчальний посібник. К. : Знання, 2005. 655 с.
- Іноземцев Г.Б. Методологія дослідження – основа наукового дослідження. *Праці*

- Таврійського держагroteхнолог. ун-ту*. 2011. Вип. 11. Т.4. С. 97–102.
8. Кельман М.С. Проблеми методології сучасного правознавства. *Актуальні питання реформування правової системи України*. Луцьк, 2007. Т.1. С.45–50.
 9. Керимов Д. А. Методология права: предмет, функции, проблемы философии права. 4-е изд. М. : Изд-во СГУ, 2008. 521 с.
 10. Клименюк О.В. Методология та методи наукового дослідження : навчальний посібник. Клименюк. Київ : «Міленіум», 2005. 186 с.
 11. Козюбра Н.И. Понятие и структура методологии юридической науки. *Методологические проблемы юридической науки*. К.,1990. С.5–19.
 12. Лукич Р. Методология права / Радомир Лукич; Д. А. Керимов (ред., вступ. ст.), В. М. Кулиستиков (пер. с сербохорв.). М. : Прогресс, 1981. 304 с.
 13. Оборотов Ю. Н. Методология юридической науки в эпоху постмодерна. *Юридический вестник*. 2002. № 4. С.81–85.
 14. Пащенко В.М. Методология та методи наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. 211 с.
 15. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
 16. Національна юридична бібліотека – <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/index.html>.
 17. Методология – <http://www.methodolog.ru>

12. Політика курсу

Політика щодо відвідування. Відвідування є обов'язковим. Допускається пропуски занять з поважних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік тощо), які підтверджуються документально. Відпрацювання пропущених занять проводяться згідно графіку консультацій викладачів на кафедрі або ж при необхідності в режимі он-лайн на платформі Zoom.

Політика щодо проведення аудиторних занять. Під час проведення аудиторних занять слід дотримуватися встановленого порядку, брати активну участь в обговоренні запропонованих питань, висловлюючи та відстоюючи власну думку, виказуючи повагу та толерантність до чужої думки. Мобільні пристрої можна використовувати під час проведення аудиторних занять лише з дозволу викладача. За «гострої» потреби дозволяється залишати аудиторію на короткий час.

Політика щодо академічної доброчесності спрямована на самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності визначених Кодексом академічної доброчесності НУ «Запорізької політехніки» від 29.06.2021 р. (Див. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N253_vid_29.06.21.pdf).

Політика щодо конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (Див. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>).